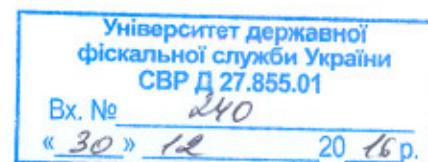

До спеціалізованої вченої ради
Д 27.855.01 Університету державної
фіiscalnoї служби України

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Гройсман Наталії Геннадіївни
на тему: «Пільги в оподаткуванні доходів фізичних осіб: зарубіжний
досвід та вітчизняна практика»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження. Оподаткування доходів фізичних осіб є однією з центральних проблем фіiscalnoї теорії і практики, яка включає комплекс складних і важливих фінансових та соціально-економічних питань, що зачіпають інтереси як держави і суспільства в цілому, так і кожного громадянина зокрема. Тому воно має сприяти ефективному формуванню централізованого фонду фінансових ресурсів держави, мотивації до праці та інвестування, стимулюванню зайнятості, соціально-справедливому вирівнюванню доходів населення. В цьому зв'язку необхідно створити ряд передумов для підвищення ефективності оподаткування доходів громадян у рамках реалізації загальнодержавної політики, реалізувати низку конкретних заходів спрямованих на активізацію регулюючої функції податку на доходи фізичних осіб через удосконалення пільгового оподаткування. Відсутність обліку та кількісної оцінки пільг з податку на доходи фізичних осіб в Україні зумовлює використання світового досвіду надання пільг з урахуванням національних особливостей. Все це свідчить, що тема дисертаційної роботи, присвячена дослідженню складних і важливих питань пошуку шляхів удосконалення податкових пільг при оподаткуванні доходів населення в Україні, є актуальною, особливо з прагматичної точки зору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація підготовлена відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри податкової політики Університету державної фіiscalної служби України «Імплементація європейських цінностей і технологій оподаткування в Україні» (номер державної реєстрації 0116U003025). Особистий внесок автора полягає у дослідженні сучасного стану пільгового оподаткування доходів населення у національних податкових системах на прикладі Великої Британії.

2. Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна. Наукові положення, висновки, теоретичні та практичні рекомендації, які представлені у дисертаційній роботі, обґрутовані на достатньому теоретичному рівні на основі вивчення спеціальних економічних джерел. Про це свідчать узагальнення й аналіз значної кількості фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти з питань оподаткування доходів громадян, інформаційно-аналітичні матеріали Державної фіiscalної служби України, статистичні матеріали Державної служби статистики України та інших органів державного управління.

Наукова новизна результатів дослідження. Дисертаційна робота присвячена розробленню теоретичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення податкових пільг при оподаткуванні доходів фізичних осіб в Україні відповідно до світового досвіду із урахуванням національних особливостей та має певні елементи новизни. А саме:

1. Автором досліджено податкові пільги через призму концепції податкових витрат. На основі виділення базової (нормативної) структури податку на доходи фізичних осіб виокремлено поняття «податкові витрати» як державні витрати у формі повної втрати податкових надходжень у звітному бюджетному році внаслідок існування відхилень від базової (нормативної) структури податку, що є альтернативою прямим бюджетним

витратам (с.53). Визначено переваги і недоліки впровадження податкових витрат у бюджетний процес в Україні (с.54, таблиця Д.2 додатку Д), наведено методи їх обліку та оцінки (с.59). Ми погоджуємось з автором, що облік податкових витрат має принципово важливе значення для підвищення ефективності функціонування державних фінансів в Україні.

2. Здобувачем проаналізовано порядок надання податкового заліку за зароблений дохід працюючим особам з низьким і середнім рівнями доходів у США, який зараховується з врахуванням двох ставок: основної та ставки згортання (с.86-88, табл.Ж.3 додатку Ж). В результаті удосконалено порядок визначення розміру податкової соціальної пільги та граничного рівня доходу в Україні, що дає право на її отримання, шляхом заміни фіксованої величини на регресивну та запровадження додаткових термінів «максимальний дохід» і «ставка згортання» (с.110, 124).

3. Удосконалено структуру податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб у частині обов'язкового декларування фізичною особою за наслідками звітного року не лише сум отриманих доходів за його видами, а й деталізовану суму податкової соціальної пільги, якою платник скористався для визначення оподатковуваного доходу у кореляції з нормами Податкового кодексу (с.104, 159-160).

4. Дисертантом зроблені теоретичні узагальнення щодо необхідності імплементації інституту шлюбу та сім'ї у податкову систему країни через: надання права одному з подружжя передавати іншому партнеру невикористані податкові пільги за результатами звітного року; закріплення можливості зменшення оподатковуваного доходу для батьків осіб, які перебувають на утриманні, але мають офіційний підробіток; введення додаткових податкових пільг за соціальними ознаками (у т. ч. для основного годувальника) (с.100-103, 158-159).

5. Проаналізовано вітчизняне податкове законодавство в частині пільгового оподаткування доходів фізичних осіб (с.118-120). Ми цілком погоджуємось з пропозицією автора щодо зміни назви терміну

«неоподатковуваний мінімум доходів громадян» на «встановлений мінімум» (с.121). Це дозволить ліквідувати невідповідність між його назвою та функціональним наповненням.

6. Аналітична частина роботи побудована на аналізі конфігурації податкових пільг щодо оподаткування доходів населення у податкових системах Великої Британії, США, Канаді, оскільки дані країни мають найбільш тривалу історію формування і аналізу податкових витрат, варіативність підходів до їх ідентифікації та структуризації тощо (Розділ 2). Здобувачем аргументовано доцільність адаптації кращих світових практик активізації регулюючої функції особистого прибуткового податку до вітчизняних реалій. Обґрунтовано, що найбільш успішним для адаптації в Україні є досвід пільгового оподаткування доходів населення у Великобританії (с.110, 163-164). Доведено, що саме у цій країні пільгове оподаткування доходів фізичних осіб побудовано за конструктивним підходом. Цьому слугує організована система обліку і контролю за податковими витратами, а також надання фізичним особам пільг інвестиційного характеру (с.74).

Крім того, в дисертаційній роботі позитивної оцінки заслуговують положення, в яких відстежена еволюція теоретичних підходів до сутності доходу як економічної категорії та об'єкта оподаткування (с. 12-18, 25-28); дослідження терміну «податкова пільга» як інструмент досягнення податкової справедливості (с. 29-37, 44-46).

Теоретичним здобутком слід вважати запропоновану здобувачем класифікацію податкових пільг з податку на доходи фізичних осіб за видами із деталізацією їх форм (с.39). Така класифікація, на нашу думку, є корисною не лише з теоретичної точки зору, а й з прагматичної, оскільки дозволяє вдосконалити законотворчий процес і нормативно-правове забезпечення пільгового оподаткування доходів населення.

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів. Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю застосування деяких, розроблених у дисертації, положень як у проведенні подальших наукових досліджень, так і у практичній діяльності.

Висновки та пропозиції дисертаційної роботи мають практичне значення для подальшого вдосконалення і реформування вітчизняної системи пільгового оподаткування доходів населення. Зокрема, науково-аналітичні матеріали автора щодо впровадження практичних підходів до прогнозування наслідків кількісної верифікації податкових пільг з податку на доходи фізичних осіб та аргументації регулюючої функції цього податку до вітчизняних реалій були використані у діяльності Секретаріату Кабінету Міністрів України під час опрацювання відповідних проектів нормативно-правових актів (довідка № 142-2/34 від 06.04.2016 р.). При оцінці достовірності бюджетних втрат від надання податкових пільг з податку на доходи фізичних осіб Головним управлінням Державної фіiscalальної служби України у Запорізькій області використовувалися пропозиції здобувача щодо практичних підходів до оцінки наслідків кількісної верифікації податкових пільг з податку на доходи фізичних осіб (довідка № 3227/8/08-01-13-01-08 від 22.07.2016 р.).

Матеріали і основні положення дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Національного університету державної податкової служби України при викладанні дисципліни «Податкова система» (довідка № 240/01-12 від 21.08.2015 р.).

4. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій здобувача можна стверджувати про достатній рівень обґрунтованості та достовірності основних положень і висновків. Головні ідеї, а також теоретичні та практичні положення, викладені автором у дисертаційному дослідженні, знайшли відображення в 14 наукових працях загальним обсягом 5,77 д.а., з них: участь у 1 колективній монографії

(0,7 д.а). 5 публікацій у наукових фахових виданнях (3,79 д.а), 8 – у інших виданнях (1,28 д.а). Результати дисертаційного дослідження апробовано на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (м. Броно (Чехія), а. Дніпропетровськ, м. Тернопіль, м. Ірпінь, м. Кременчук).

Публікації відповідають змісту представленої дисертаційної роботи і свідчать про самостійність одержаних результатів наукових досліджень.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Грейсман Наталії Геннадіївни «Пільги в оподаткуванні фізичних осіб: зарубіжний досвід та вітчизняна практика» є самостійною, завершеною працею. Роботу виконано на належному науковому рівні, основні положення висновки і рекомендації дисертації є обґрунтованими і достовірними. Їх апробовано і оприлюднено в статтях у наукових фахових виданнях.

За змістом, актуальністю та практичною значимістю дисертаційна робота відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Тема розкрита, поставлена мета досягнута, завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертаційної роботи відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації розкриває основні позиції роботи і висновки, є ідентичним дисертаційній роботі за структурою, в цілому відповідає її змісту та не містить інформації, що є відсутньою у дисертації.

6. Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

1. У третьому розділі автором побудована модель залежності надходжень податку на доходи фізичних осіб від втрат бюджету внаслідок реалізації права платників на податкову знижу (с. 136–138). На жаль, статистичні дані використані тільки за 2013 р., 2014 р. та за 1 півріччя 2015 р. Бажано було б збільшити динамічний ряд, оскільки за результатами такої моделі не можна дати однозначної відповіді щодо впливу податкової знижки на формування дохідної частини бюджету.

2. Здобувач глибоко переконаний, що рівень патерналізму як форми взаємовідносин між державою та населенням має постійно перевірятися на відповідність оптимальному балансу щодо міри державної опіки та державного втручання (с.153). Але в роботі не зазначено яким чином це повинно відбуватись і хто має нести за це відповідальність.

3. Автором наведене власне бачення концептуальних підходів активізації регулюючої функції податку на доходи фізичних осіб в Україні за рахунок інструментарію податкових пільг із відповідними змінами до податкового законодавства (с.157-161). Одним з таких підходів зазначено підвищення ефективності перерозподілу доходів населення. Він включає розширення можливостей місцевих органів влади щодо запровадження додаткових пільг на локальному рівні після узгодження із центральною владою (с.159). В умовах реалізації реформи децентралізації в Україні така пропозиція представляє інтерес, але нівелюється через тезу «узгодження із центральною владою».

4. Актуальним для фізичних осіб є забезпечення рівного доступу до податкових пільг для всіх верств населення. Одним із шляхів такого забезпечення здобувач пропонує оголошення конкурсу для волонтерів на отримання державного фінансування програм надання безоплатної допомоги з питань прибуткового оподаткування (с.159). В даному випадку було б доцільно дослідити це питання в частині податкових витрат – крім втрат бюджету від надання податкових пільг, додаються ще й витрати на фінансування програм для волонтерів.

Вищезазначені дискусійні положення не можуть вплинути на позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційного дослідження Грейсман Н.Г.

7. Загальний висновок. Дисертаційна робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затверженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 із змінами, внесеними згідно постанови Кабінету

Міністрів України від 19.08.2015 р. № 656, а її автор – Грейсман Наталія Геннадіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент –

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

А.А.Славкова

«30» грудня 2016 р.

